

Απόψεις Πολιτών για την Περιβαλλοντική Αστική Βιωσιμότητα

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό την καταγραφή και ανάλυση των απόψεων πολιτών της Φλώρινας σχετικά με την περιβαλλοντική αστική βιωσιμότητα της πόλης τους, καθώς και την προθυμία τους να αναλάβουν δράση για την βελτίωσή της. Στην έρευνα συμμετείχαν 145 πολίτες, ηλικίας 18-75 ετών και για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με 24 κλειστού και 2 ανοικτού τύπου ερωτήσεις, το οποίο περιελάμβανε έξι δείκτες περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Απορρίμματα, Ενέργεια, Μόλυνση, Νερό, Έδαφος, Βιοποικιλότητα). Τα αποτελέσματα δείχνουν πως για τους πολίτες, όλοι οι περιβαλλοντικοί δείκτες είναι μεγίστης σημασίας, ενώ εμφανίζονται και αρκετά πρόθυμοι να εμπλακούν για τη βελτίωση αυτών, όχι όμως με τόση ένταση συγκριτικά με την σημαντικότητα που προσέδωσαν στους αντίστοιχους δείκτες.

Abstract

This study aims to record and analyze the views of Florina citizens on the environmental urban sustainability of their city, and their willingness to be engaged in actions for its amelioration. Participants were 145 citizens, aged 18-75 years old, who filled in a questionnaire of 24 open and 2 closed-type questions, related to six different environmental sustainability indicators (Wastes, Energy, Pollution, Water, Soil, Biodiversity). Findings show that Florina citizens consider the environmental indicators as extremely important. They also seem to be quite willing to get involved into relevant improvement actions. However, the importance given to the indicators is higher than their respective willingness to act.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την (Λέκκα, 2012), η σημασία των αστικών κέντρων ήταν από πάντα μεγάλη, καθώς εκεί συγκεντρώνεται και δραστηριοποιείται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Επομένως, είναι λογικό να υπάρχει ενδιαφέρον για την αξιολόγηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις πόλεις και την διαχείρισή τους προκειμένου να περιοριστούν τα προβλήματα που αυτές δημιουργούν. Η μελέτη και ο προσδιορισμός του προβλήματος μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη χρήση των περιβαλλοντικών δεικτών βιωσιμότητας. Σύμφωνα με τους Caetano, Bezerra de Araújo & Capaldo Amaral (2012), οι περιβαλλοντικοί δείκτες βρίσκονται στην τομή της οικονομικής και περιβαλλοντικής διάστασης. Οι ίδιοι ερευνητές απομόνωσαν τους περιβαλλοντικούς δείκτες και δημιούργησαν επτά υποκατηγορίες σύμφωνα με την διάσταση του περιβάλλοντος που επιδιώκουν να μελετήσουν (υλικά, ενέργεια, ρύποι, νερό, θόρυβο, ακτινοβολία, τοξικά υλικά, χρήση γης). Σκοπός της παρούσας έρευνας, με βάση τα παραπάνω, είναι να μελετηθεί η σημαντικότητα ορισμένων περιβαλλοντικών παραγόντων για την ποιότητα ζωή των κατοίκων ενός αστικού κέντρου (της

Φλώρινας), αλλά και η προθυμία των ίδιων των πολιτών να προβούν σε συγκεκριμένες δράσεις για να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους.

1. Μεθοδολογία

Στην έρευνα συμμετείχαν 145 πολίτες, ηλικίας 18-76 ετών, από την πόλη της Φλώρινας και από τις γύρω περιοχές, οι οποίοι προέρχονταν από ποικιλία επαγγελματιών και μορφωτικού επιπέδου. Για τους σκοπούς της εργασίας αναπτύχθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο βασίστηκε σε συνδυασμό υπαρχόντων δεικτών περιβαλλοντικής και αστικής αειφορίας (Turcu, 2013) (European Commission, 2015) (Hernandez-Moreno & De Hoyos-Martinez 2010). Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου κινήθηκαν σε 2 άξονες: (α) στη σημαντικότητα που αποδίδεται από τον κάθε πολίτη στους υπό μελέτη περιβαλλοντικούς δείκτες (importance), και (β) στην πρόθεσή του για δράση (willingness to act), δηλαδή την προθυμία κάθε πολίτη να δράσει προς την επίτευξη του συγκεκριμένου περιβαλλοντικού δείκτη βιωσιμότητας. Μελετήθηκαν συνολικά έξι περιβαλλοντικοί δείκτες οι οποίοι αναδείχθηκαν από τη βιβλιογραφία ως οι κυριότεροι για την μελέτη της περιβαλλοντικής αστικής βιωσιμότητας σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπό μελέτη περιοχής. Οι δείκτες αυτοί είναι: απορρίμματα, ενέργεια, μόλυνση, νερό, έδαφος, και βιοποικιλότητα (Caetano, Bezerra de Araújo, και Capaldo Amaral, 2012). Το ερωτηματολόγιο δομείται σε τρία επιμέρους τμήματα. Στο πρώτο μέρος γίνεται η συλλογή δεδομένων δημογραφικού χαρακτήρα, όπως π.χ., φύλο, επάγγελμα, μορφωτικό επίπεδο, κτλ. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου σχετικά με τη σημαντικότητα του κάθε περιβαλλοντικού δείκτη (2 ερωτήσεις για κάθε δείκτη), καθώς και ένα αντίστοιχο αριθμό κλειστού τύπου ερωτήσεων σχετικά με την προθυμία των πολιτών για δράση. Στο τρίτο και τελευταίο μέρος συγκεντρώνονται οι ερωτήσεις ανοικτού τύπου σχετικά με τους φορείς που μπορούν να συμβάλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής καθώς και το ρόλο της εκπαίδευσης για την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και ενημέρωσης των πολιτών στο υπό μελέτη θέμα της περιβαλλοντικής αστικής αειφορίας. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια του λογισμικού Microsoft Excel, όπου έγινε υπολογισμός των μέσων όρων και των συχνοτήτων εμφάνισης για κάθε δείκτη και άξονα του ερωτηματολογίου.

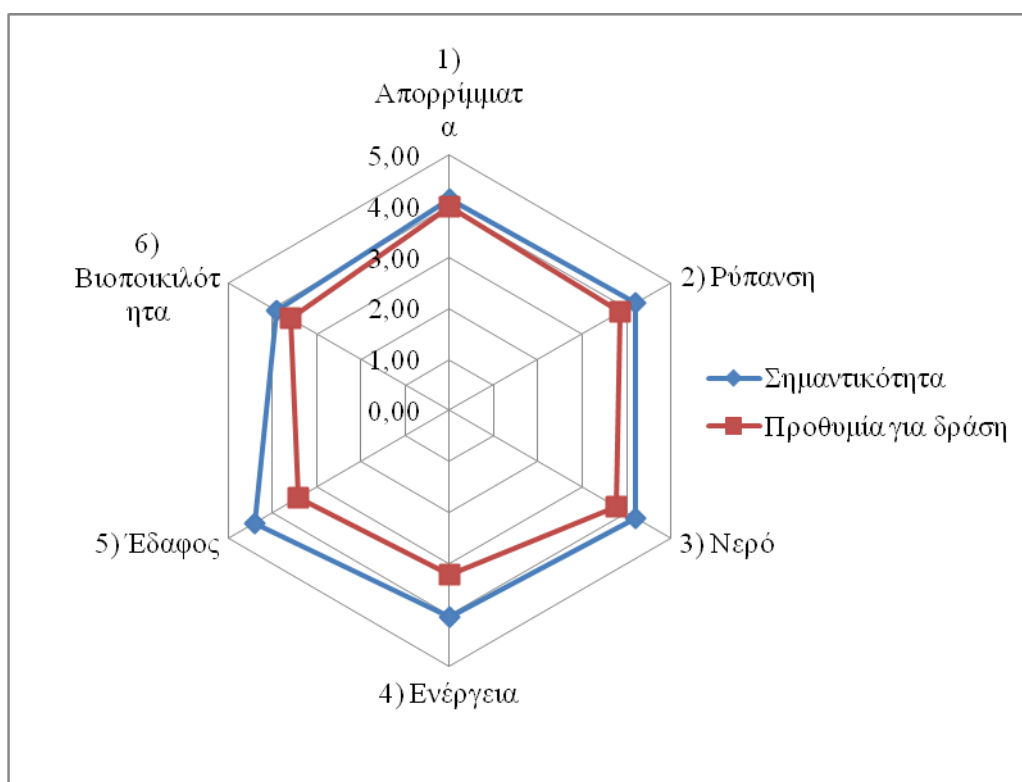
2. Αποτελέσματα

Όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα, οι πολίτες προσδίδουν μεγάλη σημασία σε όλες τις περιβαλλοντικές πτυχές για τις οποίες ερωτήθηκαν, με όλους τους μέσους όρους να βρίσκονται πάνω από το 3 (εύρος: 1=ελάχιστα σημαντικό – 5=πάρα πολύ σημαντικό) (Βλ. Γράφημα 1). Επίσης, εμφανίζονται πρόθυμοι να αναλάβουν δράση σχετικά με όλους τους υπό μελέτη δείκτες, και ιδιαίτερα σε αυτούς που αφορούν τα απορρίμματα, τη ρύπανση και το νερό. Σε κάθε περίπτωση όμως, δεν υπάρχει μεγάλη απόκλιση μεταξύ των δεικτών και όλοι οι δείκτες θεωρούνται σημαντικοί, αφού η τιμή τους είναι πάνω από το 3 (εύρος: 1=καθόλου πρόθυμος – 5=πολύ πρόθυμος) (Βλ. Γράφημα 1).

Από τη σύγκριση των μέσων όρων των τιμών μεταξύ της σημαντικότητας που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στους υπό μελέτη περιβαλλοντικούς τομείς και της προθυμίας τους να αναλάβουν δράση για τους τομείς αυτούς, φαίνεται ότι σε όλες τις

περιπτώσεις οι δεύτεροι υπολείπονται από τους πρώτους (Βλ. Γράφημα 1). Με απλά λόγια αυτό σημαίνει ότι η εκπεφρασμένη προθυμία τους να εμπλακούν σε δράσεις είναι μικρότερη από την αντίστοιχη σπουδαιότητα που δίνουν στα θέματα αυτά. Επιπρόσθετα, από τις συνεντεύξεις με τους συμμετέχοντες προέκυψε ότι ο σημαντικότερος φορέας όπου μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τόπου κατοικίας τους είναι η τοπική αυτοδιοίκηση. Άλλοι σημαντικοί φορείς είναι οι ίδιοι οι πολίτες και η αυτενέργειά τους, καθώς και η οικογένεια. Λιγότερο σημαντικοί φορείς θεωρούνται οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και το κράτος. Ως προς τον τρόπο συμβολής της εκπαίδευσης στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, οι συμμετέχοντες προτείνουν τη συστηματική και υποχρεωτική καλλιέργεια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Άλλοι σημαντικοί τρόποι συμβολής είναι οι περιβαλλοντικές/ βιωματικές δράσεις και οι επισκέψεις πεδίου καθώς και η γενικότερη ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Σχετικά σημαντικά, επίσης, θεωρούνται και τα σεμινάρια/ ενημερώσεις από ειδικούς.

Γράφημα 1: Ιστόγραμμα σύγκρισης μέσων όρων τιμών μεταξύ σημαντικότητας και αντίστοιχης προθυμίας για δράση.

3. Συμπεράσματα

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας είναι παρόμοια με άλλων αντίστοιχων όπως καταγράφονται στη βιβλιογραφία. Ο ρόλος των πολιτών στη διαμόρφωση των δεικτών αστικής βιωσιμότητας και η σημασία που οι ίδιοι προσδίδουν βρίσκονται σε

υψηλά επίπεδα (Shen 2011, Λέκκα 2012). Από τα παραπάνω αποτελέσματα διαπιστώνεται πως οι πολίτες αποδίδουν μεγάλη σημασία στους περιβαλλοντικούς δείκτες, χωρίς όμως αυτό να ταυτίζεται πάντα με την προθυμία τους να δράσουν υπέρ της βελτίωσής τους, και αυτό καταγράφεται σε όλους τους υπό μελέτη περιβαλλοντικούς δείκτες όπως αυτοί επισημάνθηκαν ως βασικοί (Turcu 2013). Την αντίθεση αυτή επηρεάζει και η άμεση συσχέτιση στις σύγχρονες χώρες του περιβαλλοντικού παράγοντα βιωσιμότητας με τον οικονομικό που φαίνεται να θεωρείται πρωτεύων και μεγαλύτερης σημασίας (European Commission 2015). Η αναντιστοιχία αυτή είναι ιδιαίτερα εμφανής στον τομέα της ενέργειας και της προστασίας του εδάφους, ζητήματα στα οποία οι πολίτες μπορούν να παρέμβουν ενεργά. Ενδεχομένως, η έλλειψη έγκαιρης ευαισθητοποίησης και κατάλληλης ενημέρωσης των πολιτών κάθε ηλικίας για ζητήματα βιωσιμότητας να οδηγεί σε αυτή την παρατηρούμενη διαφοροποίηση μεταξύ σημαντικότητας και προθυμίας για δράση. Είναι, επομένως, ιδιαίτερα επιτακτική η ανάγκη για την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των πολιτών με σκοπό την άρση της αναντιστοιχίας αυτής (Λέκκα 2012). Η εκπαίδευση σε όλες τις μορφές της (π.χ., τυπική, άτυπη, δια βίου, κτλ) μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο στις εν λόγω προσπάθειες, κάτι το οποίο έχει επισημανθεί και από τους ίδιους τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

4. Βιβλιογραφία

Λέκκα, Α. (2012). Διδακτορική διατριβή. Περιβαλλοντική Αστική Βιωσιμότητα σε μεσαίας κλίμακας παράκτιες πόλεις. Προσέγγιση με περιβαλλοντικούς δείκτες. Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Braulio-Gonzalo, M., Bovea, M., & Rúa, M. (2015). Sustainability on the urban scale: Proposal of a structure of indicators for the Spanish context. *Environmental Impact Assessment Review*, 53, σσ. 16-30.

Caetano, M., Bezerra de Araújo, J., & Capaldo Amaral, D. (2012). A Framework for the Application of Eco-efficiency to the Technology Development Process. *Journal of technology management & innovation*, 7(2).

European Commission. (2015). Indicators for Sustainable Cities. Brussels: European Commission.

Hernandez-Moreno, S., & De Hoyos-Martinez, J. (2010). Indicators of Urban Sustainability in Mexico. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 7(16), σσ. 46-60.

Shen, L., Jorge Ochoa, J., & Zhang, X. (2011). The applications of urban sustainability indicators - A comparison between various practices. *Habitat International*, 35(1), σσ. 17-29.

Turcu, C. (2013). Re-Thinking sustainability indicators: local perspectives of urban sustainability. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56(5), σσ. 695-719.